

زرفای آگاهی و معرفت شهید شقاقی نسبت به نیازهای جدی جهان اسلام در برهه‌ای حساس، ویژگی بارزی است که عبدالاله بلقزیز وقتی آن را در کنار تلاش‌های مجدانه و مجاهدت‌های مؤثر این شهید معنی می‌کند، استواری و صلابت شخصیت او را در نظر می‌آورد و نقش تاریخی وی را تحسین می‌کند. او معتقد است که مناقب و نیکی‌های این شهید به قدری فراوان است که برشمردن آن در این فرصت‌ها ممکن نیست و تنها می‌توان نمونه‌هایی از آن را بازگو کرد. دیدگاه‌های این اندیشمند جهان عرب را در زیر می‌خوانید.

■ عبدالاله بلقزیز، اندیشمند و استاد دانشگاه مغرب

و عضو کنگره قومی - اسلامی جهان عرب

فتحی شقاقی خروجی از قائده تاریخ...

ویژگی شهید شقاقی و جنبش وی در این اصل نهفته است که باید طرح مبارزه مسلحانه به فعالیت سیاسی در آید و نمود فرهنگی نوین آن به ساختار منابع اسلامی مانند جهاد بازگردانده شود و جنبش با واژه جهاد مزین نگردد مگر این که جهاد جزء اصول و اولویت‌های فعالیت‌های ملی قرار گرفت.

ویژگی‌های ذکر شده تمامی مناقب و نیکی‌های شهید فتحی شقاقی نیستند بلکه بسیار اندک از ویژگی‌های فراوان او به شمار می‌آیند که فرصت طرح تمامی آن وجود ندارد. می‌توان گفت میراث شهید ما قابل شمارش نیست ولی شایسته آن بود که برای معرفی این الگوی ارزنده و نادر

نمونه‌هایی را بیان داریم زیرا علاوه بر این که ارزش آن را دارد که مورد توجه علمی و تاریخی واقع گردد تا افزون بر تدوین زندگینامه آن شهید به عنوان یک شخصیت فرهیخته، مبارزه‌گر و فرمانده، تاریخ جنبش ملی فلسطین در دوران معاصر یعنی دوران اوج‌گیری مبارزات جنبش اسلامی نیز تدوین گردد.

نویسنده این مقاله افتخار آشنایی رو در رو با شهید فتحی شقاقی را در مناسبت‌های مختلف در بیروت (چهار مناسبت) داشت تا پیرامون مسایل فکری و سیاسی مختلف به بحث و گفت‌وگو بنشینیم.

خاطر نشان می‌گردد (شهید یکی از میهمانان اجلاس قومی اعراب و اجلاس قومی اسلامی) بود و نویسنده این سطور اعتراف دارد که دیدار با دکتر فتحی شقاقی بهترین خاطره‌ها را بر اندیشه‌راقم این سطور بر جای گذارد و آذعان می‌نمایم که در برابر یکی از رهبران نوین و بی‌همتا قرار گرفتم که سرشار از توانایی، کفایت، همت و دوراندیشی بود. بنابراین با فقدان این شهید که با گلوله‌های مוסاد صهیونیستی از پای در آمد، خلاء عمیق و زیان بزرگی دانم‌نگیر ما گردید. ■

آنان و نه خصومت و جدایی ایجاد. کند وی توانست تندباد ستیزه‌جویی را از آنان دور سازد و با این اقدام درسی آموزنده به اصول گرایان دورقیب ملی گرایان و اسلام خواهان بیاموزد و آنان را به میزان هزینه‌های سنگینی که بر اثر فرسایش سرمایه‌های وحدت میان اعراب و مسلمانان در رویارویی مقدس ملی با دشمن صهیونیستی هدر می‌دهند، آگاه نمود.

به منظور دستیابی به حقوق مشروع و اصولی خود در بازپس گیری سرزمین‌های اشغالی و برقراری حاکمیت ملی و حفظ کیان امت، ترجمه عملی این آگاهی جدلی ترکیبی نزد شهید ما شقاقی (بمثابه دفاع از عمق استراتژی عربی - اسلامی آرمان فلسطین در رویارویی با صهیونیسم و کیان تحمیلی آن در سرزمین اعراب و اسلام می‌باشد. گزاره‌گویی نیست اگر در این خصوص اذعان کنیم که وی پایه‌گذار چهارمین گرایش فرهنگی - سیاسی در صحنه فلسطین را پس از گرایش ملی گرای فلسطینی (درونگرا) و گرایش قومی و گرایش اسلامی بوجود آورد.

سومین طرح پل ارتباطی که در اندیشه شهید فتحی شقاقی ایجاد گردید، تجربه جنبش سیاسی وی (جنبش جهاد اسلامی) بود که با این طرح پل ارتباطی میان گفتمان سیاسی انقلابی و عمل گرای ایجاد کند، رازی را پنهان نخواهیم کرد اگر گفته شود صحنه سیاسی فلسطین سرشار از شعارهای تند انقلابی است که بر اکثر گروه‌ها غلبه کرده بود هر چند بهترین شیوه اولویت دادن به مبارزه مسلحانه در رویارویی با دشمن و پایبندی شدید بر عدم بست شدن اصول ملی در برابر چالش‌ها و سازش‌ها است ولی این افراطی‌گری انقلابی و ایدئولوژیک در واقعیت‌های عینی تأثیرگذار نخواهد بود زیرا طرح مبارزه مسلحانه از چارچوب متون نگارشی بیرون نمی‌آید مگر به ندرت و از سوی گروهی اندک که انگیزه‌های اعتقادی و دینی و ملی داشته باشند.

شهریه‌نمی‌شقاقی

فتحی شقاقی روشنفکری در میان سیاستمداران و سیاستمداری در میان روشنفکران بشمار می‌رفت و بلکه بر خلاف بسیاری، روشنفکری بارز و ممتاز در میان روشنفکران و سیاستمداری برجسته در میان سیاستمداران بود.

سالگشت شهادت دکتر فتحی شقاقی رهبر ملی فلسطین، فرمانده «جنبش جهاد اسلامی» فرصتی مغتنم خواهد بود تا بازنگری و ارزیابی در روند تجربه مبارزات و اندیشه‌های شخصیتی صورت گیرد که سمبل جدید نسل سیاسی فلسطینی و اعراب بوده است.

این نماد توانست تحول شگفت‌انگیزی در مسیر روند انقلاب ملت فلسطین و انقلاب‌های فکری در آگاهی‌های سیاسی تشکیلاتی معاصر جهان عرب ایجاد کند.

اگر امکان ترسیم چشم‌انداز این تجربه غنی می‌بود، می‌شد آن را تجربه «پل ارتباط میان فاصله‌ها» نامید زیرا در گذشته جدایی و فاصله زیادی در جنبش ملی فلسطین و جنبش آزادیبخش ملی - عربی ایجاد گردید و ادامه گسترش آن زبان‌های جبران‌ناپذیری بر آرمان فلسطین وارد ساخت. اولین حرفه‌ای که شهید فتحی شقاقی توانست بر روی آن پل ارتباطی برقرار سازد، پل ارتباط میان روشنفکر و سیاستمدار و میان اندیشمند و مبارز بود.

در شخصیت شهید شقاقی والاترین نمونه‌های اندیشه و شناخت و زیننده‌ترین لحظه‌های تلاش و مجاهدت بروز یافت.

تلاقی این دو ویژگی در شخصیت وی شگفت‌انگیز است. در حالی که در گذشته جدایی دیرینه‌ای در میان روشنفکران ایجاد گردیده بود و آنان را به گروهی نظریه پرداز و جدا از جامعه سیاسی میدل ساخته بود و سیاستمداران را نیز به دسته‌ای از عناصر حرفه‌ای که دچار روزمرگی و بی‌برنامگی و نداشتن آگاهی و علم شده بودند، میدل نموده بود. فتحی شقاقی روشنفکری در میان سیاستمداران و سیاستمداری در میان روشنفکران بشمار می‌رفت و بلکه بر خلاف بسیاری، روشنفکری بارز و ممتاز در میان روشنفکران و سیاستمداری برجسته در میان سیاستمداران بود که نمونه‌ای بی نظیر و بی‌همتا بود. وی در همه شرایط بهترین دلیل برای ادعای این فرضیه بود که تأکید می‌دارد فعالیت‌های سیاسی بدون پشتوانه نظری حرکت بسوی گمراهی است و فعالیت فکری که مبتنی بر اصول ارزشی و با آرمان نباشد یک تن آسایی نظری است که اصول آن در چارچوب کامیابی‌نمادین بیرون نمی‌رود.

پل ارتباطی دیگری که وی بر روی حرفه و فاصله‌ای دیگر ایجاد نمود، پل میان عربیت و اسلام از دیدگاه سیاسی فلسطینی‌ها و اعراب بود. مبالغه‌آمیز نخواهد بود اگر گفته شود که شهید شقاقی از پایه‌گذاران مصالحه میان این دو رقیب بود. وی توانست موازنه و آشتی میان ارتباط و مناقشه